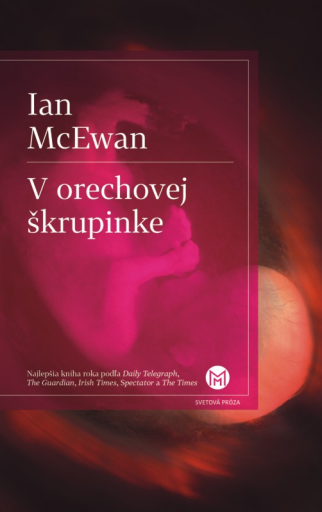

Ian
McEwan

V orechovej
škrupinke

Najlepšia kniha roka podľa *Daily Telegraph*,
The Guardian, *Irish Times*, *Spectator* a *The Times*

SVETOVÁ PRÓZA

SVETOVÁ PRÓZA

Ian
McEwan

V orechovej
škrupinke

Z angličtiny preložila
KATARÍNA JUSKOVÁ

slovarť

Copyright © Ian McEwan 2016

Autumn Song copyright © 1936 by W. H. Auden

Reprinted by permission of Curtis Brown, Ltd. in association with
Kristin Olson Literary Agency, s. r. o.

Indoor Games Near Newbury, from *Collected Poems* by John Betjeman
© 1955, 1958, 1962, 1964, 1968, 1970, 1979, 1981, 1982, 2001.

Reproduced by permission of John Murray, an imprint of Hodder and
Stoughton Ltd.

All rights reserved.

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2017

Translation © Katarína Jusková 2017

ISBN 978-80-556-2787-8

Tento projekt finančne podporil

u. fond
na podporu
umenia

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie
reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami,
ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií,
nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho
informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

Venujem Rosie a Sophie

*Božemôj, aj keby ma zatvorili do orechovej
škrupiny, bol by som schopný cítiť sa pánom
vesmíru. Len keby ma nemorili tie zlé sny!*

William Shakespeare: *Hamlet*

1

A tak som tu, hore nohami v tele ženy. Ruky trpezlivo prekrížené na prsiach, čakám a čakám, uvažujem, kto som a načo som tu. Nostalgicky zatváram oči pri spomienke, ako som plával v priesračnom plodovom vaku, vznášal som sa v pomalých kotrmelcoch v bubline myšlienok vo vlastnom, súkromnom oceáne, zľahka som narážal do priesvitných stien svojho žalára, dôvernej membrány rozochvanej tlmenými hlasmi sprisahancov spojených zlovoľným úmyslom. Bolo to v časoch mojej bezstarostnej mladosti. Teraz, v dokonale prevrátenej polohe, keď mi neostal ani centimeter priestoru a kolená mám pritisknuté k bruchu, myseľ aj hlava mi pracujú naplno. S uchom pritlačeným vo dne v noci k tým prekliatym stenám ani nemám inú možnosť. Počúvam, zaznamenávam a hľodá vo mne nepokoj. Načúvam posteľnému rozhovoru o vražednom zámere a desím sa, čo ma čaká a môže vtiahnuť do seba.

Som ponorený do abstrakcií a iba množiace sa súvislosti medzi nimi môžu vytvoriť ilúziu známeho sveta. Keď začujem „modrá“ – modrú farbu som nikdy nevidel –, naskočí mi predstava blízka „zelenej“ – ani tú som ešte nevidel. Vnímam sám seba ako nevinnú bytosť nezataženú lojalitou či povinnosťami, ako slobodného ducha napriek stiesnenému životnému priestoru. Nikto mi neprotirečí, nikto ma nenapomína, nemám meno ani predchádzajúce bydlisko, nezväzuje ma nijaké náboženstvo, dlhy či nepriatelia. Keby som mal diár, obsahoval by iba zápis o mojom blížiacom sa narodení.

Som, alebo bol som, napriek tomu, čo dnes tvrdia genetici, nepopísaná bridlicová tabuľka. Ibaže klzká a priepustná tabuľka, akú nemožno použiť v školskej učebni ani na streche, tabuľka, čo sa sama zaplňa literami a rastie zo dňa na deň, zaplnená čoraz väčšími. Sám seba vnímam ako nevinnú bytosť, ale očividne som sa stal súčasťou komplotu. Moja matka, nech Boh žehná jej srdce vydávajúce nepretržitý mohutný bublavý šum, je doň, zdá sa, zapojená.

Zdá sa, mama? Nie – *je doň zapojená*. Si. Si doň zapojená. Viem to už od svojho počiatku. Dovoľte mi zrekapitulovať okamih stvorenia, ktorý sa prihlásil spolu s prvým pocitom vedomia. Dávno, pred mnohými týždňami, sa moja nervová brázda vyplnila, stala sa chrbticou, milióny a milióny mladých neurónov s usilovnosťou húseníc hodvábnika morušového snovali a snovali zo svojich axónov veľkolepú zlatú priadzu mojej prvej myšlienky, takej jednoduchej, že si na ňu už ani nespomínam. Bolo to *ja*? Príliš egocentrické. Alebo *teraz*? Príliš teatraľne. Tak potom čosi, čo jestvuje pred oboma, zahŕňa oboje, jedno jediné slovo vyjadrené vzdychom duše či náhlým extatickým prijatím existencie ako takej, čosi ako – *toto*? Príliš afektované. Aby sme sa posunuli ďalej, v mojich predstavách figurovalo sloveso *byť*. Ak aj nie v neurčitku, aspoň v gramatickom tvare *je*. Taká bola moja prvopočiatočná myšlienka a kľúčový záver znie: *Je*. Nič menej a nič viac. V duchu *Es muss sein*. Začiatok vedomého života bol zároveň koncom ilúzie, ilúzie nebytia, a potom náhla erupcia skutočnosti. Triumf reality nad mágiou – *je nad zdá sa*. Moja matka je zapojená do komplotu, a tak som doň zapojený aj ja, i keď možno mojou úlohou je, aby som ho prekazil. Alebo, ak ja nerozhodný hlupák prídem na svet prineskoro, aby som sa pomstil.

Nemôžem sa však ponosovať, že som mal smolu. Uvedomoval som si od samého začiatku, odkedy som si zo zlatistej priadze vybalil dar vedomia, že som sa mohol ocitnúť na oveľa horšom mieste a v oveľa horšom čase. Fakty hovoria jas-

ne, moje súkromné problémy sú v porovnaní s nimi, alebo by mali byť, zanedbateľné. Bezpochyby mám čo oslavovať. Zdedím všetky moderné výdobytky (hygiena, dovolenky, anestetiká, stolné lampy, pomaranče v zime), stanem sa obyvateľom privilegovanej časti tejto planéty – dobre živej západnej Európy, nesužovanej ničivými pohromami. Starej dobrej Európy – sklerotickej, vcelku láskavej, prenasledovanej vlastnými príznakmi, zraniteľnej voči tyranom, plnej neistoty zo seba samej –, vytúženého cieľa miliónov nešťastníkov. Prostredie, do akého sa narodím, nebude najblahobytniešie Nórsko, ktoré by som si pre obrovský štátny investičný fond a štedrý systém sociálneho zabezpečenia vybral ako prvé v poradí; ani Taliansko s pestrou regionálnou kuchyňou a úpadkom požehnaným slnkom ako druhé; ba ani Francúzsko, ktoré by som pre jeho Pinot Noir a uhladenú sebaúctu zaradil na tretie miesto. Namiesto toho zdedím menej než Spojené kráľovstvo, kde vládne uznávaná stará kráľovná a podnikavý princ, známy záslužnými činmi, elixírmí (karfiolový výťažok na čistenie krvi) a protiústavným zasahovaním do štátnych záležitostí, tvrdošijne čaká na svoju korunu. To bude môj domov a musím sa s ním uspokojiť. Mohol by som sa narodiť v Severnej Kórei, kde je následníctvo rovnako nespochybniteľné a sloboda aj jedlo sú nedostatkový tovar.

Ako to, že hoci nemám ešte ani nárok hovoriť o sebe ako o mladom, hoci nemám ešte ani deň, toľko viem, alebo viem aspoň dosť, aby som sa mohol v mnohom mýliť? Mám vlastné zdroje. *Načúvam*. Keď moja matka Trudy nie je so svojím priateľom Claudom, rada si púšťa rádio, obľubuje najmä rozhovory o hudbe. Kto by bol v ére internetu predvídal čoraz väčší vzostup rozhlasu alebo renesanciu archaického slova „bezdrôtový“? Aj v škvrkote žalúdka a čriev, podobnom hrmotu práčky, moje ucho zachytáva správy, žriedlo všetkých zlých snov. Poháňaný masochistickým impulzom pozorne vstrebávam analýzy a protichodné názory. Reprízy každú hodinu, pravidelné polhodinové resumé ma nenudia. Zne-

siem dokonca aj BBC World Service so sprievodom naivnej imitácie trúbky a xylofónu, oddeľujúcim jednotlivé témy. Uprostred dlhej tichej noci môžem matke ušetriť silný kopanec. Zobudí sa, nemôže zaspáť a siahne po rádiu. Kruté, viem, ale ráno sme obaja lepšie informovaní.

Má rada aj *podkasty* a samovzdelávacie audio knihy – *Spoznaj svoje víno* v pätnástich častiach, životopisy dramatikov sedemnásteho storočia a svetovú klasiku. James Joyce ju uspáva, zatiaľ čo mňa fascinuje. Keď si v prvých dňoch založila slúchadlá, počul som všetko zreteľne a jasne, tak dobre sa vlny širili cez čelusť, kľúčnu kosť a kosť, a naostatok, zvýšenou rýchlosťou, cez výživnú plodovú vodu. Napokon aj televízia šíri väčšinu svojich pochybných úžitkových hodnôt prostredníctvom zvuku. Aj keď sa moja matka stretne s Claudom, preberajú občas situáciu vo svete, zväčša sa na ňu ponosujú, hoci svojimi úkladmi prispievajú k tomu, aby bola ešte horšia. Tam, kde som, kde sa môžem starať iba o rozvoj vlastného tela a ducha, hltám všetko, i spomínané triviálnosti, ktorých je neúrekom.

Claude patrí totiž k ľuďom, ktorí sa radi opakujú. K ľuďom, ktorí si osvojili isté slovné zvraty a často ich používajú. Keď si potriasa ruku s neznámym človekom – počul som to dvakrát –, vraví: „Claude, ako Debussy.“ Ani nevie, ako trepe! Náš Claude je developér, nič neskladá ani netvorí. Zapáči sa mu nejaká myšlienka, vysloví ju nahlas, neskôr mu naskočí znovu, tak ju zopakuje – prečo nie? Rozvibrovať druhý raz vzduch tou istou myšlienkou je neoddeliteľnou súčasťou jeho potešenia. Vie, že viete, že sa opakuje. Nemôže však vedieť, že z toho nemáte rovnaký pôžitok ako on. Z jednej Reithovej rozhlasovej prednášky som sa dozvedel, že odborné sa tomu hovorí *problém referencie*.

Tu je názorná ukážka Claudovho prejavu a spôsobu, akým získavam informácie. S mojou matkou sa dohodli po telefóne, že sa stretnú večer. Vynechali ma ako zvyčajne – večera pri sviečkach pre dvoch. Odkiaľ viem o osvetlení? Lebo keď nadí-

de tá hodina a usadia ich za stolom, počujem, ako sa matka sťažuje. Sviečky horia na všetkých stoloch, len na našom nie.

Nasleduje Claudov podráždený nádych, panovačné lusknutie suchými prstami, akési úslužné zamrmlanie, zrejme z úst čašníka v hlbokom úklone, štuknutie zapalovača. Večera pri sviečkach, tak to majú radi. Chýba už len jedlo. V lone držia jedálne lístky v ťažkom, tvrdom obale – do križov ma tlačí spodná hrana Trudinho obalu. Opäť musím počúvať Claudov nemenný komentár o jedálnom lístku, akoby si ešte nik pred ním nevšimol tie nepodstatné absurdity. Pristaví sa pri výraze „na panvici“. Čo iné je *panvica* ako zavádzajúci eufemizmus na vulgárne a nezdravé *vysmážaný*? Na čom inom by ste vysmážali šklabky s čili a citrónovou šťavou? Vo varnej nádobe na vajcia? Skôr ako prejde ďalej, zopakuje, zakaždým s iným dôrazom, niektorý zo svojich postrehov. Potom príde na rad jeho druhý obľúbený výraz importovaný z Ameriky – *sekané nahrubo*. Nečujne odriekam jeho slová, ešte predtým než spustí svoj prejav, keď ma jemné vychýlenie mojej vertikálnej osi upozorní, že matka sa predklonila, aby ho prerušila dotykom prsta na jeho zápästí a vyzvala zaliečavo hravým tónom: „Vyber víno, miláčik. Niečo výnimočné.“

Vždy si dám rád pohárik s matkou. Možno ste nikdy neochutnali, alebo ste na to už zabudli, dobré burgundské (jej obľúbené) alebo kvalitné Sancerre (takisto jej obľúbené) precedené cez zdravý placentu. Ešte predtým ako sa vzácny mok dostane až ku mne – dnes večer je to Jean-Max Roger Sancerre –, už pri cmuknutí vytiahnutej zátky mi pohladká líce ako letný vánok. Viem, že alkohol znižuje moju vnímavosť. Tak ako vnímavosť každého človeka. Ej, ale pod účinkom veselého červeného Pinot Noir či Sauvignonu s egrešovou chuťou sa prevaľujem a robím kotrmelce vo vlastnom tajnom mori, odrážam sa od múrov svojho hradu, pružného hradu, svojho domova. Tak to aspoň bolo, keď som mal viac priestoru. Teraz holdujem rozkošiam v pokoji a pri druhom pohári moje úvahy košatejú licenciou, ktorej meno je poé-

zia. Myšlienky sa mi odvíjajú v bohatom prúde pentametrov, s gramatickou pauzou na konci riadka a vo voľne plynúcich veršoch v ľubozvučných variáciách. Tretí pohár si však matka nedá nikdy a to ma škrie.

„Musím myslieť na dieťa,“ hovorí a moralizátorsky zakrýva pohár rukou. Vtedy mám sto chutí chytiť klzký pupočník a prudko ho potiahnuť, ako keď niekto pomyká zamatovou šnúrou vo vidieckom sídle plnom služobníctva, aby ho prišli obšlúžiť. Hej, sem, sem s ďalšou rundou pre mojich priateľov!

Ale ona nie, zriekne sa ďalšej dávky z lásky ku mne. A ja ju ľúbim – môžem ju vari neľúbiť? Svoju matku, s ktorou som sa ešte nestretol, ktorú poznám iba znútra. To je málo! Túžim ju poznať zvonka. Najmä to, čo je na povrchu. Viem, že *„jej vlasy, prúd krásy“* sa *„sú zlaté mince v divých kučerách rinú na jablčne biele plecía“*, lebo otec jej čítal nahlas vlastný básnický výtvor v mojej prítomnosti. Aj Claude sa zavše zmieni o jej vlasoch, i keď menej poeticky. Ak má matka náladu, zapletá si ich do tuhých vrkočov a obkrúti okolo hlavy v štýle Julie Timošenkovej, ako hovorí môj otec. Viem aj, že oči má zelené, „noštek ani perleťová gombička“, že by privítala, keby bol aspoň o trošičku väčší, že ho obaja muži, každý osobitne, zbožňujú taký, aký je, a snažia sa ju o tom zo všetkých síl presvedčiť. Neraz si vypočula, aká je krásna, a predsa tomu celkom neverí, čo jej dáva akúsi nevinnú moc nad mužmi, ako jej raz popoludní v knižnici povedal môj otec. Odpovedala, že ak je to tak, nikdy tú moc nevyhľadávala ani po nej netúžila. Na mojich rodičov nezvyčajný rozhovor – hneď som spozornel. Môj otec, volá sa John, poznamenal, že keby vládol takou mocou nad ženami, ťažko by sa jej vzdal. Podľa súcitného zavlnenia, čo mi na okamih oddialilo ucho od blany plodového vaku, som sa dovätípil, že matka pokrčila plecami, akoby chcela povedať: Muži sú iní. Čo už. Okrem toho, dodala nahlas, akákoľvek moc, ktorou je údajne obdarená, existuje iba v mužskej fantázii. Prerušilo ich zvonenie telefónu, otec ho išiel zdvihnúť a v zriedkavom podnetnom dialógu už nikdy nepokračovali.

Vráťme sa však k mojej matke, k neskutočnej Trudy s „*jablčne bielymi*“ plecami aj prsami a so zeleným pohľadom, po ktorom tak prahnem, k Trudy plnej nevysvetliteľnej túžby po Claudovi – predchádzajúcej mojej prvé uvedomenie si seba samého, mojej prvopočiatočné *je* –, k mojej matke, ktorá sa s ním často zhovára, a on zasa s ňou; šepkajú si v posteli, šepkajú si v reštauráciách, šepkajú si v kuchyni, akoby sa obávali, že aj maternica má uši.

Sprvu som sa nazdával, že za ich obozretnou rozvážnosťou sa neskrýva nič viac, len obyčajná ľúbostná dôvernosť. Až teraz som nadobudol istotu. Prirodzene a podvedome sa vyhýbajú používaniu hlasoviek, pretože sa chystajú na niečo hrôzostrašné. Zachytil som však, že ak im plán nevyjde, bude to ich koniec. Dospeli k presvedčeniu, že ak v ňom majú pokračovať, musia konať rýchlo. Pripomínajú si, že nesmú strácať rozvahu a trpezlivosť, zdôrazňujú, akú cenu budú musieť zaplatiť, keď sa dačo zbabre, lebo ich plán sa skladá zo štyroch pevne prepojených častí; ak zlyhá jedna jediná, celok sa rozsype, prestane fungovať ako staromódna svetelná reťaz na vianočnom stromčeku – toto neokrôchané prirovnanie vyprodukoval Claude, ktorý sa málokedy vyjadruje v jemných náznakoch. Vlastný zámer v nich vyvoláva strach a odpor, nikdy o ňom nehovoria priamo. Po šeptom prednesených elipsách, eufemizmoch či apóriách vyslovených stíšeným hlasom nasleduje odkašliavanie a náhla zmena témy.

Jednej horúcej bezsennej noci minulého týždňa, keď som si myslel, že obaja dávno zaspali, dve hodiny pred svitaním – podľa zvuku hodín v otcovej pracovni o podlažie nižšie – moja matka vyriekla znevrady do tmy: „Nemôžeme to urobiť.“

A Claude plechovým hlasom bez váhania odpovedal: „Pravdaže môžeme.“ Po krátkej úvahe zopakoval: „*Môžeme.*“

2

Teraz k môjmu otcovi Johnovi Cairncrossovi, chlapovi ako hora, druhej polovici môjho genómu. Špirálovité zvraty jeho osudu mi robia veľké starosti. Iba vo mne sú moji rodičia spojené navždy – sladko i trpké – celými svojimi cukor-fosfátovými kostrami, v recepte na moju podstatu. John s Trudy sú spolu aj v mojom každodennom rojení – rovnako ako všetky deti odcudzených rodičov túžim dať znovu dokopy túto prvotnú dvojicu a zosúladiť vlastnú situáciu so svojou genetickou výbavou.

Môj otec sa u nás sem-tam ukáže, a vtedy som od šťastia celý bez seba. Občas prinesie smoothie zo svojho obľúbeného obchodíka na Judd Street. Má slabosť na túto sladkú tekutú pochúťku, údajne predlžuje život. Neviem, prečo nás navštevuje, keď zakaždým odchádza zahalený oblakom smútku. Mnohé z mojich dohadov sa v minulosti ukázali chybné, ale pozorne som načúval a nakoniec som dospel k takémuto poznaniu: o Claudovi nemá ani potuchy, naďalej je až po uši zahľúbený do mojej matky, robí si nádeje, že zakrátko budú zasa spolu, dosiaľ verí tomu, čo mu zavesila na nos – že odlúčenie „poskytne obom čas a priestor na rast“, aby mohli obnoviť svoj vzťah. Že je neuznaný básnik – a predsa sa nevzdáva. Že je majiteľom krachujúceho vydavateľstva a podarilo sa mu vydať prvotiny úspešných pôvodných básnikov, dokonca aj laureáta Nobelovej ceny. Len čo si získajú meno, vyletia z hniezda a zamieria do väčších vydavateľstiev. Že berie nelojálnosť básnikov ako životnú realitu a s blaženosťou

svätca sa kochá v aplauze obhajujúcim existenciu vydavateľstva Cairncross Press. Že v ňom vlastné básnické zlyhanie vyvoláva skôr zármutok než zatrpknutosť. Raz prečítal mne a Trudy kritickú recenziu o svojej poézii. Nazvali ju starosvetskou, skostnatene formálnou, neprimerane „kvetnatou“. On však žije poéziou, stále recituje vlastné básne matke, učí poéziu, píše o poézii recenzie, pomáha napredovať mladým básnikom, sedáva v komisiách udeľujúcich ceny, propaguje poéziu v školách, píše o nej články do menej významných časopisov, rozpráva o poézii v rozhlase. S Trudy sme ho raz počúvali krátko po polnoci. Má menej peňazí ako Trudy a oveľa menej ako Claude. Vie odrecitovať naspamäť najmenej tisíc básní.

Toto je môj súhrn faktov a postulátov. Nedávno som, sklonený nad nimi, s trpezlivosťou filatelistu pridal ďalších pár položiek. Trpí kožným ochorením psoriázou, pokožku na rukách má stvrdnutú, šupinatú, červenú. Trudy sa jeho ruky hnusia, hovorí mu, že by mal nosiť rukavice. On ich odmieta. Prenajal si na pol roka tri skromné miestnosti vo štvrti Shoreditch, je zadlžený a má nadváhu, nezaškodilo by mu trochu cvičiť. Práve včera som získal – ešte vždy sme pri známkach – raritu, vzácnu Penny Black: dom, v ktorom býva moja matka a ja v nej. Tento dom, ktorý po nociach navštevuje Claude, je impozantná georgiánska stavba na vychytenej ulici Hamilton Terrace, kde vyrastal môj otec. Rodinné sídlo zdedil čosi pred tridsiatkou, keď si zapúšťal prvú bradu, krátko nato, ako sa oženil s mojou matkou. Jeho milovaná mama bola už dávno mŕtva. Všetci zasvätení sa zhodnú, že dom je ruina. Dá sa opísať iba ošúchanými prívlastkami *ošarpaný, spustnutý, na spadnutie*. Zimné mrazy občas pokrývajú a spevňujú ladovou polevou spojovacie múry; odtokové kanály za výdatných dažďov ako spoľahlivé brehy vyvrhujú svoj náklad aj s úrokmi; v lete zasa páchnu ako nezregulované brehy. Ale hľadte, pinzetou dvíham najvzácnejší exemplár zo všetkých – Britskú Guyanu; dokonca i v dezolátnom stave

môže týchto poľutovaniahodných päťstošesťdesiat štvorcových metrov vyniesť sedem miliónov libier.

Väčšina mužov, väčšina ľudí by sa nikdy nedala vyhnáť svojou druhou polovičkou spod rodnej strechy. John Cairncross je iný prípad. Tu sú moje vlastné logické závery. Narodený pod láskavou hviezdou, ochotný byť každému po vôli, priveľmi úslužný, priveľmi otvorený, nemá v sebe ani štipku tichej dychtivosti ambiciózneho básnika. Je úprimne presvedčený, že keď napíše báseň ospevujúcu moju matku (jej oči, vlasy, pery) a príde jej ju prečítať, matka zmäkne a on sa stane vítaným hosťom vo vlastnom dome. Ona však dobre vie, že farba jej očí nemá nič spoločné s „galwayským trávnikom“, čím mal na mysli sýtu zeleň, a keďže jej v žilách neprúdi ani štipka írskiej krvi, verš nemá štavu. Zakaždým, keď spolu počúvame, v spomaľujúcom tepe jej srdca vytuším sietnicový povlak nudy, ktorý ju oslepuje zoči-voči patetickému výjavu – veľký chlap s veľkým srdcom, predostierajúci svoju pravdu bez nádeje v starosvetском sonete.

S tou tisíckou básní som to azda prehnal. Mnohé z básní, ktoré môj otec pozná naspamäť, sú dlhé ako známe slávne výtvary zamestnancov banky *Spopolnenie Sama McGeeho* a *Pustatina*. Trudy ďalej trpne znáša príležitostné recitovanie. Podľa nej je monológ lepší než výmena názorov, prijateľnejší ako ďalšie obiehanie nezarastenej záhrady ich manželstva. Možno mu chce pod ťarchou pocitu viny dožičiť aspoň to málo, čo zostalo. Otcovo recitovanie poézie bolo zjavne kedysi súčasťou ich lúboštného rituálu. Zvláštne, že nenachádza odvalu povedať mu, čo by mala. Že ho už neľúbi. Že má milenca.

Dnes v rádiu jedna žena rozprávala, ako v noci na opustenej ceste zrazila psa, zlatého retrievera. Čupla si k nemu a držala ho vo svetle reflektorov za labu, skapínajúce zviera sa zvíjalo v krčoch od ukrutnej bolesti. Celý čas jej hľadelo do tváre veľkými hnedými očami, akoby jej odpúšťalo. Voľnou rukou zdvihla zo zeme skalú a niekoľko ráz udrela úbohého psa do hlavy. Johna Cairncrossa by stačilo zniesť zo sveta je-

diným úderom, jediným *coup de vérité*. No len čo môj otec začne sypať verše, matke vysadne na tvár neurčitý, nečitateľný výraz. Ja som, na rozdiel od nej, samé ucho.

Zvyčajne vyjdeme na druhé poschodie do otcovej knižnice s básnickými zbierkami. Počuť iba hodiny s hlučným kruhovým zotrvačníkom na kozubovej rímse, keď sa otec uvelebí vo svojom obľúbenom kresle. Vtedy, v prítomnosti básnika, popustím smelo uzdu svojim dohadom. Ak môj otec zdvihne zrak k stropu, aby si pozbieral myšlienky, akiste mu neujdú škody na neoklasicistickej ornamentálnej výzdobe v štýle Roberta Adama. Prach z ošarpanej omietky pokrýva ako cukrová poleva chrbtý slávnych literárnych diel. Matka utrie kreslo, až potom si sadne. Otec sa bez akéhokoľvek slávnostného úvodu nadýchne a spustí. Slová mu klžu z pier plynulo, s citom. Moderní básnici ma zväčša nechávajú chladným. Sú príliš pohrúžení do seba, vnímajú druhých s priveľkým odstupom, používajú priveľa efektov v kratučkých veršoch. John Keats a Wilfred Owen sú však pre mňa ako vrúcne objatie. Na perách cítim ich božský dych. Ich bozky. Kto by nezatúžil byť autorom veršov *zmes jablák, slivák, dúl a melóna* alebo *tvár dievčat sa belie miesto rubáša*?

V duchu vidím matku na druhej strane knižnice, tak ako ju vnímajú otcove zbožňujúce oči. Sedí vo veľkom koženom kresle z čias Freudovej Viedne, pružné holé nohy pôvabne skrčené pod telom. Rukou ohnutou v lakti na opierke kresla si podopiera hlavu, keď jej kľucká na prsia, prstami druhej ruky zľahka bubnuje po členku. Neskoré popoludnie je horúce, okná otvorené, zo St John's Wood dolieha do knižnice príjemný šum premávky. Matka pôsobí zadumane, spodná pera akoby jej oťažela. Oblizne si ju hladkým ružovým jazyčkom. Na šiju sa jej prilepilo niekoľko zvlhnutých svetlých kučierok. Voľné bavlnené šaty, ktoré ma zahaľujú, sú svetlozelené, bledšie ako jej oči. V pokročilom štádiu tehotenstva na ňu doľahla únava, slasná únava. John Cairncross vidí líčka zrúnené letným slnkom, rozkošnú krivku krku a pleca,